

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

249205

การวิพากษ์สื่อในชุมชนออนไลน์ ของห้องเฉลิมไทย พื้นที่ปศุสัตว์

นางอรอนนภานต์ เกียรติทันไพบูรณ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของงานศึกษาด้านหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาวารสารสนเทศ ภาคศึกษาวารสารสนเทศ
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2553
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

600253649

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

249205

การวิพากษ์สื่อในชุมชนออนไลน์ ของห้องเฉลิมไทย พันทิปดอทคอม

นางสาวชนากานต์ เครือรัตน์ไพบูลย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวารสารสนเทศ ภาควิชาวารสารสนเทศ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5 1 8 4 6 6 6 3 2 8

MEDIA CRITICISM IN ONLINE COMMUNITY : CHALERMTHAI,PANTIP.COM

Miss Chanakarn Keaurattanapaiboon

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts (Communication Arts) Program in Journalism and Information

Department of Journalism

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การวิพากษ์สื่อในชุมชนออนไลน์ ของห้องเฉลิมไทย เว็บไซต์
พันทิปดอทคอม

โดย

นางสาวชนากานต์ เครือรัตน์ไพบุลย์

สาขาวิชา

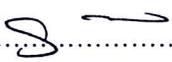
วารสารสนเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

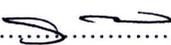
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรงรอง รามสูต

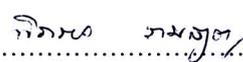

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ)

.... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรงรอง รามสูต)

.... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์รจิตลักษณ์ แสงอุไร)

ชนากานต์ เครือรัตนไพบูลย์ : การวิพากษ์สื่อในชุมชนออนไลน์ ของห้องเฉลิมไทยพันทิปดอทคอม. (MEDIA CRITICISM IN ONLINE COMMUNITY: CHALERMTHAI, PANTIP.COM) อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรงรอง รามสูต, 179 หน้า.

249205

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการวิพากษ์สื่อในห้องเฉลิมไทย พันทิปดอทคอม (Chalermthai, pantip.com) โดยเลือกศึกษาลักษณะของการวิพากษ์สื่อที่ปรากฏในห้องเฉลิมไทย รวมไปถึงบทบาทของการวิพากษ์สื่อที่มีต่อการตรวจสอบสื่อกระแสหลัก พร้อมทั้งข้อได้เปรียบและอุปสรรคของการตรวจสอบสื่อในชุมชนออนไลน์ โดยใช้วิธีวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยเชิงคุณภาพจะใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการวิจัยจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ส่วนในเชิงปริมาณศึกษาด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาที่ปรากฏในห้องเฉลิมไทย

ผลการศึกษาพบว่า การแสดงความคิดเห็นในห้องเฉลิมไทย สะท้อนลักษณะของการวิพากษ์ซึ่งในบางกรณีก็นำไปสู่ปรากฏการณ์การตรวจสอบสื่อกระแสหลักด้วยการใช้ข้อมูลที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์มานำเสนอโต้แย้งกัน แต่ในขณะเดียวกันก็พบจุดอ่อนในเรื่องของการใช้เหตุผลซึ่งจากการวิเคราะห์เนื้อหาการระบุพบการใช้เหตุผลที่ไม่เป็นตรรกะอยู่จำนวนมาก โดยเฉพาะการถืออึดตา

นอกจากนั้นพบว่ามีความโดดเด่นในเรื่องของการกำกับดูแลที่เข้มข้นทำให้มีการจัดระเบียบควบคุมเนื้อหาในบอร์ดค่อนข้างสูง ขณะเดียวกันก็ส่งผลในเรื่องการปิดกั้นและจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกของผู้ใช้บอร์ดด้วย

เนื้อหาในบอร์ดค่อนข้างถูกกำหนดในวาระของข่าวในสื่อกระแสหลักและมักไม่ปฏิเสธหรือคัดค้านค่านิยมพื้นฐานในสังคมไทยด้วยปัจจัยด้านการเมือง กฎหมาย และลักษณะความเป็นเจ้าของเว็บไซต์ที่เป็นธุรกิจจึงต้องลดความเสี่ยงใดๆ ทั้งนี้ยังพบว่าสถานะของผู้ใช้มีลักษณะที่ไม่เท่าเทียมกันและขาดความมั่นคงยั่งยืน โดยภาพรวมจึงทำให้ชุมชนของเฉลิมไทยเว็บบอร์ดยังคงห่างไกลจากการเป็นพื้นที่สาธารณะอยู่มาก

ภาควิชา.....วารสารสนเทศ.....ลายมือชื่อ นิสิต..... *กานต์ เครือรัตนไพบูลย์*.....

สาขาวิชา.....วารสารสนเทศ.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก..... *พิรงรอง รามสูต*.....

ปีการศึกษา.....2553.....

5184666328 : MAJOR JOURNALISM AND INFORMATION

KEYWORDS : PANTIP / MEDIA CRITICISM / ONLINE COMMUNITY / MEDIA MORNITOR

CHANAKARN KEAURATTANAPAIBOON: MEDIA CRITICISM IN ONLINE COMMUNITY: CHALERMTHAI, PANTIP.COM. ADVISOR: ASSISTANT PROFESSOR. PIRONGRONG RAMASOOTA, 179 pp.

249205

This research has the following objectives: to study the nature of media criticism as appeared in the Chalermthai online forum of www.pantip.com, the role of the criticism on investigating mainstream media, as well as advantages and disadvantages of media vigilance through this online community. The study uses both quantitative and qualitative methods in data collection with content analysis of postings in the forum, in-depth interviews with forum moderators, and users, non-intrusive observation, and document research of related materials.

The study has these findings. Opinions in the postings reflect a critical attribute which, in some cases, have led to phenomenon in which mainstream media were questioned and investigated. Empirical evidence were posted, shared, and debated on the forum in the collaborative investigation process. Meanwhile, the research also finds weakpoints in reasoning since there are a significantly high number of reasons given that are illogical. Many of these show ego-centrism as fundamental flaw.

Furthermore, the research finds that pantip.com's intense regulation system has led to strict control of content on the board, while contributing to filtering and limiting the forum users' freedom of expression.

In addition, it is found that the agenda in the forum is largely determined by the agenda appeared in the mainstream media and that forum users tend not to negate or oppose fundamental values in Thai society. This can be attributed to political, legal, and commercial nature of the forum which necessitates risk minimization. The status of users is also found to be quite unequal and not sustainable. In sum, chalermthai forum as an online community is still quite distant from being a public sphere in the Habermasian sense.

Department : Journalism.....

Student's Signature

Chanakarn Keaurattanapaiboon

Field of Study : Journalism and Information.....

Advisor's Signature

Pirongrong Ramasoota

Academic Year : 2010.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ ด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรงรอง รามสูต อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รวมทั้งกรรมการทั้งสองท่านคือ รศ.ดร.ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ และ รศ.รจิตลักษณ์ แสงอุไร ที่ได้ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และความช่วยเหลือในหลายสิ่งหลายอย่าง จนกระทั่งลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอบคุณความรัก ความเข้าใจ และกำลังใจจากพ่อและแม่ที่มีให้เสมอมาและรับรู้ได้ว่าคงมีให้ลูกคนนี้เสมอไป

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะว่าไปแล้วก็เป็นการทำรายการที่ยาวนานที่สุดในชีวิตของผู้วิจัย ขอขอบคุณวิทยานิพนธ์ที่ทำให้ผู้วิจัยรู้จักคำว่า "อดทนและพยายาม"

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ	
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามงานวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์งานวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์.....	6
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดแนวคิดเรื่องการวิพากษ์.....	8
แนวคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะ.....	18
แนวคิดเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต ชุมชนออนไลน์ และเว็บบอร์ด.....	23
แนวคิดการการตรวจสอบและควบคุมสื่อจากสังคม.....	36
แนวคิดการกำกับดูแล.....	42
3 ระเบียบวิธีวิจัย	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	49
วิธีวิจัยตามคำถามวิจัย.....	51
ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล.....	51
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
การนำเสนอข้อมูล.....	53

บทที่	หน้า
4 รูปแบบการแสดงความคิดเห็นในห้องเฉลิมไทย เว็บไซต์พันทิปดอทคอม	
การสมัครสมาชิก.....	55
การใช้งานระบบบัตรผ่าน.....	58
สัญลักษณ์ต่างๆของสมาชิกห้องเฉลิมไทย.....	59
ระบบหลังไมค์.....	61
ส่วนประกอบของหน้าเว็บห้องเฉลิมไทย.....	65
การกำกับดูแลตนเองของสมาชิก.....	68
5 ผลการวิจัย	
ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ใช้เว็บบอร์ดในเว็บไซต์พันทิปดอทคอม.....	72
ประเภทของกระทู้ในห้องเฉลิมไทย.....	75
ลักษณะของการนำเสนอเนื้อหาในห้องเฉลิมไทย.....	78
ลักษณะของกระทู้ในห้องเฉลิมไทย.....	92
ชุมชนออนไลน์กับการกำกับดูแลในเว็บไซต์พันทิป.....	95
การวิพากษ์ในห้องเฉลิมไทย.....	105
ปรากฏการณ์ที่สำคัญทางเนื้อหาของห้องเฉลิมไทย.....	114
การประเมินการตรวจสอบสื่อกระแสหลักในห้องเฉลิมไทย.....	120
ข้อได้เปรียบและอุปสรรคของการวิพากษ์ในห้องเฉลิมไทย.....	140
6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะงานวิจัย	
สรุปผลการวิจัย.....	151
อภิปรายผลการวิจัย.....	158
ข้อจำกัดในงานวิจัย.....	172
ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย.....	172
รายการอ้างอิง.....	173
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	179

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงปฏิสัมพันธ์ในมิติเวลาและสถานที่.....	25
2	แสดงรายชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์.....	50
3	แสดงเพศของผู้ใช้เว็บไซต์ Pantip.com.....	73
4	แสดงที่อยู่ของผู้ใช้เว็บไซต์ Pantip.com.....	73
5	แสดงอาชีพของผู้ใช้เว็บไซต์ Pantip.com.....	73
6	แสดงรายได้ของผู้ใช้เว็บไซต์ Pantip.com.....	74
7	แสดงการแบ่งประเภทของกระทู้ในห้องเฉลิมไทยตามวัตถุประสงค์การตั้งกระทู้	75
8	แสดงลักษณะการตั้งกระทู้.....	78
9	แสดงการประเมินเนื้อหา.....	79
10	แสดงการให้เหตุผลในหัวกระทู้.....	79
11	แสดงการให้เหตุผลในความคิดเห็นที่การตอบหัวกระทู้.....	80
12	แสดงสัดส่วนการใช้เหตุผลเป็นที่ตรรกะและไม่เป็นตรรกะ.....	81
13	แสดงการให้เหตุผลที่ไม่เป็นตรรกะ.....	82
14	แสดงสาระสำคัญของเนื้อหาที่ปรากฏแยกตามเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชน..	88
15	แสดงการอ้างอิงแหล่งข้อมูล.....	89
16	แสดงการใช้อารมณ์ความรู้สึกประกอบการแสดงความคิดเห็น.....	90
17	แสดงยุคของการกำกับดูแลในเว็บไซต์พันทิปดอทคอม.....	99
18	แสดงตัวอย่างการนำเอาข้อมูลจากเว็บไซต์พันทิปไปขยายประเด็นต่อในสื่อ กระแสหลัก.....	107
19	แสดงวิธีการจัดการเรื่องของความขัดแย้งในเว็บบอร์ดพันทิป.....	114
20	แสดงระดับการตรวจสอบสื่อกระแสหลักในห้องเฉลิมไทย.....	128

สารบัญญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงแบบจำลองลักษณะการควบคุมสื่อมวลชนของวารเรน เค เอจี และคณะ..	38
2	แสดงคำชี้แจงจากผู้ดูแลเว็บไซต์พันทิปดอทคอม.....	57
3	แสดงสัญลักษณ์ของสมาชิกที่สมัครแบบ Mobile Register.....	59
4	แสดงสัญลักษณ์ของสมาชิกที่สมัครแบบใช้เลขบัตรประจำตัวประชาชน.....	60
5	แสดงสัญลักษณ์ของสมาชิกที่สมัครแบบใช้เลขบัตรประจำตัวประชาชน และใช้ บริการ My Friend Flock และ Bloggang.....	60
6	แสดงสัญลักษณ์ของสมาชิกที่สมัครแบบใช้ระบบบัตรผ่าน.....	60
7	แสดงหน้าเว็บที่ไว้ใช้ระบบหลังไมค์.....	61
8	แสดงสัญลักษณ์ที่ไว้ใช้ระบบหลังไมค์.....	61
9	แสดงหน้าเว็บห้องเฉลิมไทย.....	65
10	แสดงหน้ากระทู้ของห้องเฉลิมไทยสำหรับการใช้ถามตอบและแสดงความคิด เห็น.....	67
11	แสดงส่วนของการแสดงความคิดเห็นในกระทู้.....	67
12	แสดงส่วนของกระทู้แนะนำ.....	68
13	แสดงส่วนของการให้ก๊ฟที่จะปรากฏในหน้ากระทู้.....	69
14	แสดงตัวอย่างของกระทู้ของห้องเฉลิมไทยในบทบาทการแบน (banning).....	70
15	แสดงความประทับใจของผู้ใช้เว็บบอร์ดต่อพันทิป.....	91
16	แสดงคำชี้แจงของเว็บมาสเตอร์พันทิปกรณีขอเปลี่ยนชื่อ จากวิทยุ-โทรทัศน์เป็น บันเทิงวิทยุ-โทรทัศน์.....	95
17	แสดงความคิดเห็นที่ถูกลบ.....	103
18	แสดงการปิดพื้นที่แสดงความคิดเห็นในกระทู้ โดยลบพื้นที่แสดงความคิดเห็น ตามปกติออกไป.....	103
19	แสดงหน้าของ Fanpage ของ “มั่นใจว่าคนไทยเยอะแยะไม่เชื่อมั่นมาตรฐาน เว็บพันทิป”.....	104
20	แสดงกระทู้หน้าหลักในห้องเฉลิมไทย.....	106
21	แสดงการให้ก๊ฟของเว็บไซต์พันทิป.....	110

ภาพที่		หน้า
22	แสดงหน้าเว็บส่วนของการติดต่อทีมงาน.....	112
23	แสดงหน้าเว็บส่วนของการเลือกปัญหาที่สมาชิกต้องการแจ้งเว็บมาสเตอร์.....	112
24	แสดงกระบวนการตรวจสอบสื่อผ่านเครือข่ายผู้ใช้เว็บบอร์ด.....	125
25	แสดงกระบวนการตรวจสอบสื่อผ่านเครือข่ายผู้ใช้เว็บบอร์ด.....	125
26	แสดงกระบวนการตรวจสอบสื่อผ่านเครือข่ายผู้ใช้เว็บบอร์ด.....	126
27	แสดงกระบวนการตรวจสอบสื่อผ่านเครือข่ายผู้ใช้เว็บบอร์ด.....	127
28	แสดงกระบวนการตรวจสอบสื่อผ่านเครือข่ายผู้ใช้เว็บบอร์ด.....	127
29	แสดงแบบสำรวจการรายงานข่าวกรณีพิพาทพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา ของ สถานีโทรทัศน์ทีวีไทย.....	142